

Цей буклет створений у рамках діяльності Спільної Програми «Сприяння інтеграційній політиці та послугам для людей з інвалідністю в Україні», що впроваджується Програмою розвитку Організації Об'єднаних Націй (ПРООН), Дитячим фондом ООН (ЮНІСЕФ), Всесвітньою організацією охорони здоров'я (ВООЗ), Міжнародною організацією праці (МОП) у партнерстві з Міністерством соціальної політики України та Національною асамблеєю інвалідів України.

Мета Спільної Програми – сприяння застосуванню стандартів доступності та Універсального Дизайну як таких, що забезпечать залучення і участь людей з інвалідністю, допомога у подоланні існуючих бар'єрів, які заважають доступу до послуг і об'єктів, призначених для широкої громадськості, або обмежують його.

Підтримка Програми надана Партнерством ООН з питань реалізації прав людей з інвалідністю, Програмою розвитку ООН та Дитячим фондом ООН (ЮНІСЕФ).

Автори: Ірина Виртосу, Тетяна Печончик.

Упорядники: Лариса Байда, Аліна Стеценко, Крістіна Баграмян.

Коректор: Валерія Чебанова.

Дизайнер: Павло Резніков.

Автори фотографій: Ірина Виртосу, Григорій Мельничук, Анастасія Самарцева, Марія Юрків, Ольга Журбенко, блогери Ілля Варламов, Максим Кац, tema.livejournal.com та mymaster.livejournal.com.
Інші фото придбані у фотобанку www.shutterstock.com із дотриманням усіх авторських прав та взяті з відкритої енциклопедії Wikipedia.



UN Partnership to Promote the Rights of Persons with Disabilities
ILO | OHCHR | UNDESA | UNDP | UNESCO | UNFPA | UNICEF | WHO



Національна Асамблея
інвалідів України
www.naiu.org.ua



Всесвітня організація
охорони здоров'я

Європейське регіональне бюро



Цей буклет доступний в різних форматах на сайті www.ud.org.ua

УНІВЕРСАЛЬНИЙ ДИЗАЙН – це...

дизайн предметів, середовища, програм та послуг, покликаний зробити їх максимально можливою мірою придатними для використання для всіх людей без необхідності адаптації чи спеціального дизайну. Універсальний Дизайн не виключає допоміжних пристроїв для конкретних груп людей з інвалідністю, де це необхідно.*

* Конвенція ООН про права людей з інвалідністю
(Дата ратифікації Україною: 16.12.2009)



Що сприяло появі концепції Універсального Дизайну?

- Збільшення кількості людей з функціональними порушеннями (тимчасовими або постійними) унаслідок Другої світової війни, стихійних лих, екологічних катастроф.
- Тенденція до старіння населення та необхідність урахувати потреби та функціональні порушення людей похилого віку.
- Більша увага до прав людини з боку держав, бізнесу та неурядових організацій. Саме в 40–50-ті роки минулого століття були прийняті **Загальна декларація прав людини** (1948) та **Конвенція ООН про захист прав людини і основоположних свобод** (1950).



Американський архітектор Рон Мейс спільно з групою архітекторів, інженерів та дизайнерів запропонував рішення, що дозволяє зробити середовище безпечним і зручним для всіх – Універсальний Дизайн (Universal Design).

У 1997 році в Університеті Північної Кароліни в США було розроблено **сім принципів Універсального Дизайну**.

На думку розробників, головне в Універсальному Дизайні: **все те, що проектується і виробляється, має бути таким, щоб цим повною мірою могла скористатися КОЖНА людина**.

До речі, Рон Мейс, захворівши у дитинстві на поліомієліт, усе життя провів в інвалідному візку. Він добре усвідомлював важливість доступності послуг та середовища.

Сьогодні Універсальний Дизайн застосовується в усіх сферах життєдіяльності людини.

ПОДУМАТИ про людину перед тим, як щось ЗРОБИТИ

Універсальний Дизайн – стратегія, спрямована на те, щоб проектування і компоненти будь-якого середовища, виробів, комунікацій, інформаційних технологій чи послуг були однаково доступні чи зрозумілі всім та відповідали вимогам спільного користування. Це економічно ефективний підхід, бо задовольняє потреби всіх користувачів вже на початковому етапі розробки та проектування і виключає майбутні нераціональні витрати. В основі Універсального Дизайну – повага до прав людини.

Завдяки семи принципам Універсального Дизайну

речі, простір, послуги, взаємодія між людьми стають зручними, безпечними, доступними:

1	Рівність та доступність використання
2	Гнучкість використання
3	Простота й інтуїтивність використання
4	Доступно викладена інформація
5	Терпимість до помилок
6	Малі фізичні зусилля
7	Наявність необхідного розміру, місця, простору

Універсальний Дизайн враховує **людське різноманіття**.

Отже, дизайн вулиць, будинків, парків, предметів, одягу, речей, послуг має бути **зручним** для всіх, незважаючи на:

- вік;
- вагу;
- фізичні обмеження;
- особливості сприйняття;
- вагітність тощо.

НІ БАР'ЄРАМ:



Бар'єри існують не тільки у фізичному середовищі, де вони більш помітні – високі сходи, відсутність ліфту тощо. Також є бар'єри в наданні послуг – наприклад, теленовини без титрування чи перекладача жестової мови є недоступними для людей, які не чуять.

Речі, що не враховують особливості людини, також створюють штучні бар'єри. Для прикладу, деякі музичні інструменти та комп'ютерні миші часто проектується виключно для людини-правші, причому без можливості їх адаптації. Однак є гітари з опцією перевлаштування струн, що дозволяє грати на них в однаковій мірі і лівшам, і правшам.

Таким чином, концепція Універсального Дизайну сповідує **відсутність штучних бар'єрів там, де їх можна уникнути**.

Універсальний Дизайн

упродовж усього Вашого життя

«Кожна людина проходить свій життєвий цикл і на різних етапах має різний рівень мобільності. Дитина до 7 років не може відчинити важкі двері. Мама з дитиною у візку не може скористатися сходами підземного переходу. Людина на інвалідному візку не може подолати бордюри на вулиці, які є абсолютно непомітними для інших. Людина похилого віку не може зайти в трамвай з високо розташованими сходами.»

Д-р Ольга Красюкова-Еннс,
міжнародний консультант з розробки
інклюзивної політики та практики (Канада)



Кому потрібний Універсальний Дизайн?

Універсальний Дизайн
потрібний УСІМ, і особливо:

- Батькам із малолітніми дітьми.
- Дітям у школах.
- Пацієнтам у лікарнях.
- Дітям до 7-ми років.
- Людям похилого віку.
- Людям з інвалідністю та/або тимчасовими/ постійними функціональними порушеннями (фізичними, розумовими, сенсорними тощо).
- Вагітним жінкам.
- Людям з великою масою тіла.
- Людям низького чи високого зросту.
- Будь-якій людині, якщо в певний період часу вона менш уважна або менш мобільна.



Усі ми різні. Проте маємо право на те, щоб інші поважали наші особливості та приймали нашу різноманітність.

Сім принципів Універсального Дизайну



Відсутність сходів та один плаский вхід для всіх відповідає концепції Універсального Дизайну. Якщо споруда вже збудована і неможливо прибрати сходи біля входу, то для забезпечення доступності будується пандус.



Відсутність сходів, високих бордюрів та інших перешкод у громадських місцях створює простір, доступний усім. Кожен громадянин України незалежно від функціональних обмежень має право безперешкодно прогулятися містом, дістатися роботи чи місця навчання.



У доступному громадському транспорті поручні розташовані на різних рівнях – для дорослих різного зросту та дітей. Відкидні сидіння для збільшення чи зменшення простору дозволяють, розміститися пасажирові в інвалідному візку, батькам з дитиною у візку, людям з великими валізами.



Умивальники різної висоти в туалетній кімнаті, а також універсальна сушка для рук, доступні для людей різного зросту, у тому числі для дітей. На фото – туалетна кімната в ТЦ «Оушн Плаза», м. Київ.

Рівність та доступність використання

Універсальний Дизайн має бути зручним для людей із різними можливостями. Він не наголошує на особливостях окремих груп людей, а робить простір, середовище чи послуги *максимально зручними для всіх*.

Що означає:

- Дизайн забезпечує рівні умови користування для всіх і завжди, коли це можливо. Якщо неможливо, то треба подбати про створення альтернативного варіанту.
- Дизайн уникає будь-якого виокремлення чи «навішування ярликів».
- Дизайн передбачає безпеку, надійність та недоторканість особистого життя.
- Дизайн є зручним та привабливим для всіх користувачів.

Де застосовують:

- Відсутність сходів до будівлі – один плаский вхід для всіх.
- Вхід із розсувними дверима в супермаркетах, аеропортах, лікарнях та інших установах комерційного і громадського призначення.
- Навчальні матеріали, які враховують можливості різних дітей.
- Інформація в доступних форматах на веб-сайтах компаній та організацій, якою зможуть скористатися різні клієнти.
- Поручні різних рівнів у транспорті.
- Стійки різної висоти для клієнтів банку; розташування банкоматів на висоті, доступній для кожної людини, у тому числі для тих, хто пересувається в інвалідному візку.
- Титування або переклад на жестову мову новин та інформаційних повідомлень.
- Можливість вибрати дитяче, вегетаріанське, халяльне або кошерне меню під час авіаперельоту, відвідування конференції, семінару та ін.

Сім принципів Універсального Дизайну



Ручка важільного типу на дверях є максимально зручною для більшості людей, незважаючи на можливі функціональні обмеження рук. Двері при цьому мають відкриватися на будь-яку зі сторін та не бути важкими під час відкриття.



Банкомати повинні бути розташовані на різних рівнях та не мати перед собою сходів чи інших перешкод, щоб бути доступними для всіх груп клієнтів, у тому числі для тих, хто пересувається в інвалідному візку.



Наявність сходів та плоского підйому уможливує вибір найбільш зручного варіанта входу в приміщення.



Наявність ліфту поряд зі сходами дозволяє людині обрати зручний спосіб підйому.

2

Гнучкість використання

Дизайн повинен мати можливість *індивідуальних* налаштувань та відповідати різним уподобанням і можливостям користувачів.

Що означає:

- Дизайн ураховує потреби та можливості різних користувачів.
- Користувач самостійно обирає, в який спосіб скористатися послугою чи товаром.
- Дизайн ураховує, що виробом може користуватися лівша.

Де застосовують:

- Ручка важільного типу на дверях, що є максимально зручною для більшості людей, незважаючи на можливі функціональні обмеження рук.
- Автобус із підйомником або висувним пристроєм для заїзду.
- Обладнання офісних робочих місць (наприклад, стільці, столи, які регулюються за висотою).
- Шкільні парти, які регулюються за висотою.
- Можливість коригувати висоту робочого столу, стільця тощо.
- Різні варіанти входу – сходи, ескалатор, ліфт.
- Можливість придбати речі (одяг, їжу, квиток, ліки тощо) як у точці продажу, так і через Інтернет.

Український досвід

Реабілітолог Національного центру параолімпійської та дефлімпійської підготовки та реабілітації інвалідів Олег Колпаков разом зі своєю колегою спроектував кухню, де максимально комфортно кожній людині: високого або низького зросту; яка пересувається на візку; яка має порушення зору; літнього віку. Так, висота столів трохи менша за стандартну, деякі меблі оснащені колесами. Над плитою закріплене рухоме дзеркало, в якому відображається, чи закипіла вода в каструлі (людині у візку зазвичай важко це побачити через висоту плити). Цікавим є облаштування чорної стільниці – на ній гарно видно білий посуд. Раковина розташована на висоті, доступній для всіх членів сім'ї та гостей. Відсутність шухляди внизу уможливорює доступ на інвалідному візку.



Сім принципів Універсального Дизайну



Графічна інструкція від компанії «ІКЕА» полегшує сприйняття інформації.



Навіть без знання англійської мови можна зрозуміти повідомлення, що за допомогою малюнка застерігає – попереджує мокра підлога.



В універсальній кабінці ліфта кнопки мають бути об'ємними та розташованими на рівні, доступному для всіх, у тому числі для людини невеликого зросту чи у візку. Бажано, щоб інформація на кнопках дублювалася шрифтом Брайля.



Інтуїтивно зрозуміла розкладка товарів в супермаркеті, одягу в магазині чи вдома покращує орієнтування на місці та заощаджує час для пошуку необхідної речі.



Представлення інформації у вигляді символів, як-от піктограма чи інфографіка, сприяють її швидкому розумінню та ефективному засвоєнню.

3

Простота й інтуїтивність використання

Дизайн продукту та послуги – простий та *інтуїтивно зрозумілий* будь-якій особі незалежно від особистого досвіду, освіти, лінгвістичних навичок, віку, рівня концентрації уваги на певний момент.

Що означає:

- Дизайн виробу, конструкції, послуги інтуїтивно зрозумілий та відповідає очікуванням користувачів (наприклад, не потрібно замислюватися, за який поручень взятися в автобусі, оскільки це відбувається інтуїтивно).
- Фокусування уваги користувача на найважливішій інформації.

Де застосовують:

- Різні види піктограм.
- Проста та зрозуміла інструкція щодо користування приладом.
- Карта місцевості, яка є максимально зрозумілою для всіх завдяки використанню піктограм, читабельному шрифту та інтуїтивному упорядкуванню інформації.
- Чіткі та інтуїтивно зрозумілі кнопки управління на виробництві, в готелях, на побутових товарах тощо.
- Оптимальна та зручна розкладка продуктів і товарів у супермаркеті.
- Цінники, які, окрім назви та ціни (великими літерами), також містять зображення товару.

Популярне те, що інтуїтивне

Світові виробники постійно прагнуть зробити смартфони та інші засоби зв'язку простими та інтуїтивними у використанні. Наприклад, завдяки використанню червоного та зеленого кольорів зрозуміло, як відхилити чи прийняти дзвінок.



Сім принципів Універсального Дизайну



Завдяки графічним позначкам в аеропорту кожна людина, навіть без знання місцевої чи іноземної мови, може зрозуміти, куди потрібно рухатися на посадку, як пройти до туалету, кафе чи до лаунж-зони.



Універсальні карти-схеми метро, інформація на яких дубльована шрифтом Брайля, нещодавно з'явилися на деяких станціях метро у Києві.



Літери, якими подано назви вулиць, станцій метро тощо, мають бути великого розміру, щоб кожен зміг їх прочитати.



Дублювання інформації на телебаченні різними способами, як-от мовою жестів чи у вигляді рухомого текстового рядка, розширює коло глядачів.



Тактильне покриття контрастного кольору допомагає пішоходам зорієнтуватися, в який бік слід рухатися.

4

Доступно викладена інформація

Незалежно від *можливостей сприйняття або зовнішніх умов* користувач отримує необхідну інформацію завдяки дизайну.

Що означає:

- Інформація подана у різний спосіб – візуальний, вербальний, тактильний.
- Найважливіша інформація викладена лаконічно та максимально зрозуміло.
- Необхідна інформація виділена (збільшений шрифт, певний колір).

Український досвід

Працюючи за комп'ютером, люди з порушеннями зору зазвичай використовують спеціальне програмне забезпечення, що вголос озвучує інформацію на екрані. Однак ця програма на сайті «Укрзалізниці» не змогла розрізнити «зайняті» чи «вільні» місця, бо вони не описані, а позначені кольорами. На сайті також не передбачена можливість замовити квиток за пільговою ціною для людей з інвалідністю. Тому юрист Андрій Стегніцький звернувся до «Укрзалізниці» з проханням переробити сайт так, щоб на ньому замість виділення кольором були гіперпосилання, а також додати опції для купівлі квитків за пільговими цінами. Але реакції на це звернення не було. Тоді А. Стегніцький подав позов до суду і виграв його. Тепер транспортний монополіст повинен удосконалити сайт, щоб усім було зручно купувати квитки через Інтернет.

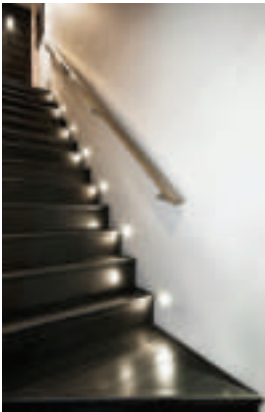
Де застосовують:

- Контрастні кольори стін та підлоги в приміщенні, які можуть одночасно спрощувати орієнтування та вказувати напрямок до входу або виходу.
- Рухомий рядок на екрані телевізора.
- Зрозумілі піктограми в аеропортах, на залізничних вокзалах, у магазинах.
- Назви вулиць, подані великим шрифтом.
- Інформація про зупинки, що дублюється – усно і на табло у транспорті (якщо людина не чує або їде в навушниках).
- Інформація на веб-сайтах, викладена у доступних форматах (наприклад, новинний портал може дублювати інформацію в текстовому, аудіо- та відеоформатах; веб-сайт може мати опцію зміни розміру шрифту, відключення кольорів зі збереженням чорно-білого формату для створення контрасту тощо).
- Доступна для сприйняття інформація на інформаційних табло, в оголошеннях, на рекламних щитах тощо.

Сім принципів Універсального Дизайну



Тактильна лінія яскравого жовтого кольору мобілізує увагу людини та допомагає не оступитися в метро.



Підсвічування сходів зменшує ризик падіння та травмування. Однак якщо в будинку є сходи, то згідно з принципами Універсального Дизайну така будівля повинна мати ліфт.



Лінія контрастного кольору на скляних дверях попереджає про небезпеку, оскільки не всі люди помічають скляні двері, особливо коли поспішають, задумались чи мають функціональні порушення зору. На фото представлений схематичний вхід в «Ощадбанк».



Використання контрастних кольорів у дизайні дозволяє людям з порушеннями зору краще орієнтуватись у просторі.



Підлога у супермаркеті та у будь-якому іншому місці скупчення людей має бути не слизька, щоб запобігти їх травмуванню.

5

Терпимість до помилок

Дизайн має *звести до мінімуму* можливість виникнення ризиків та негативних наслідків у разі випадкових або непередбачуваних дій користувачів.

Що означає:

- Небезпечні елементи ізолюють, вилучають або убезпечують.
- Дизайн застерігає про безпеку або можливість помилки.
- Якщо користувач зробить помилку, це не викличе шкідливих для його здоров'я наслідків.
- Дизайн перешкоджає можливості несвідомих дій з боку користувачів під час ходьби, користування річчю чи виконання певних завдань.

Український досвід

Закон України «Про захист прав споживачів» передбачає, що користувач може повернути товар неналежної якості у магазин (або обміняти його на інший аналогічний). Для цього покупець має два тижні часу. Ця практика відповідає п'ятому принципу Універсального Дизайну – терпимість до помилок.

Обережно! Слизька підлога.

Використання слизького матеріалу для підлоги (наприклад, глянцевого мармурового кахлю) у супермаркеті, музеї, навчальному закладі може призвести до ненавмисного травмування, особливо якщо людина взула високі підбори, замріялася чи задивилася на картину тощо. Слизька підлога небезпечна і для малих дітей, які, граючись та бігаючи, можуть легко посковзнутися та впасти.

Де застосовують:

- Підсвічування сходів бажано застосовувати у приватних будівлях та обов'язково використовувати в місцях громадського користування, як-от у кінотеатрі.
- Тротуарна плитка зі спеціальною тактильною поверхнею на перехресті (корисно не тільки для незрячих, а й для людей, які замріялися, переходячи дорогу).
- Тактильна лінія яскравого жовтого кольору, щоб людина не оступилася в метро.
- Неслизька підлога, що мінімізує ризик посковзнутися і впасти.
- При видаленні файлу з комп'ютера програма уточнює, чи дійсно користувач хоче це зробити.
- Неправильне використання предмету не виводить його одразу з ладу (електрочайник не вмикається, якщо в ньому немає води; не до кінця закритий холодильник видає звукове попередження тощо).
- Кольорове маркування на дверях, наприклад, жовта стрічка на скляних дверях (багато людей не помічають скляні двері), а також використання дверей контрастного кольору порівняно зі стінами допомагає зорієнтуватися, особливо людям зі слабим зором.

Сім принципів Універсального Дизайну



Горизонтальні рухомі доріжки в аеропортах полегшують долання великих відстаней, особливо для подорожуючих із багажем.



Вмикач на висоті, зручній для кожного, у тому числі для дитини, є також прикладом Універсального Дизайну.



Вокзал чи аеропорт мають бути зручними та доступними, щоб навіть дитина самостійно і без перешкод могла везти свій багаж.



Двері мають ручку, розташовану на зручній висоті для кожної людини (у тому числі для дитини чи людини в інвалідному візку), а також не є важкими для відкриття, тобто не потребують великих фізичних зусиль.

6

Малі фізичні зусилля

«Ми повинні перестати проектувати міста так, ніби ми всі тридцятирічні та спортивні».

Жіль Пеньялоса, керівник канадської громадської організації «8–80: за доступний і зручний громадський простір»

Користування приладом або конструкцією не повинне вимагати від людини великих зусиль. Дизайн *не призводить до втоми*.

Що означає:

- Користувач максимально ефективно і комфортно користується предметом, докладаючи мінімум зусиль.
- Людина лишається у зручному для неї положенні при користуванні приладом.
- Дизайн мінімізує дії, що повторюються.
- Необхідність використання довготривалого фізичного зусилля зведена до мінімуму.

Де застосовують:

- Двері, що легко відчиняються (наприклад, людина з пакетами покупок легко може відкрити їх ліктем).
- Вмикач на висоті, зручній для кожного, у тому числі для дитини.
- Горизонтальні рухомі доріжки в аеропортах, що полегшують пересування з багажем між терміналами чи в зоні відльоту.
- Лавки в зонах очікування в метро чи на автобусних зупинках, у парках, біля магазинів, аптек тощо.
- Особлива форма кришки пластикової або скляної пляшки, яка робить відкривання більш зручним.



Як довго може горіти зелене світло світлофора?


Є різниця між тим, як швидко переходить дорогу спортивний молодий чоловік, бабуся з палицею чи мама з малолітньою дитиною. Однак зазвичай тривалість переходу вулиці вираховують за часом, який витрачає здорова, сильна людина. Концепція Універсального Дизайну передбачає врахування того, що для переходу через дорогу потрібний різний час різним групам людей (літнім людям, батькам із малими дітьми, людям на милицях тощо). Таким чином, відведений час повинен охоплювати потреби всіх.

Сім принципів Універсального Дизайну



Достатньо широкі проходи в офісних приміщеннях чи банківських установах сприяють безперешкодному пересуванню людей, незважаючи на їхню вагу, зріст чи інші особливості.



Автомобілісти в інвалідному візку потребують більше місця при вході/виході з авто. На кожній парковці має бути 10% доступних паркомісць, позначених міжнародним символом доступності 



Ліфт, який є доступним для всіх, має широкий прохід, достатньо простору для маневрування, навігаційну панель на зручній висоті для різних категорій громадян – дітей, людей невеликого зросту чи у візку.



Широкі турнікети в метро та в інших громадських місцях є зручними для всіх незалежно від ваги, зросту, наявності широкої валізи, візочка.



Широкий вхід із розсувними дверима зручний для кожного – мами з дитячим візочком, людини з багажем чи з сумками, людини у візку.

7

Наявність необхідного розміру, місця, простору

Дизайн *має враховувати* наявність необхідного розміру і простору при підході, під'їзді тощо, незважаючи на фізичні розміри, стан та мобільність користувача.

Що означає:

- Дизайн забезпечує необхідний розмір і простір для зручного доступу та використання продукту/приладу будь-якою людиною незалежно від її зросту, статури чи рухливої активності.
- Важливі елементи є видимими і легкодоступними для будь-якого користувача незалежно від того, стоїть він чи сидить.
- Є достатній простір для використання допоміжних засобів.

Досвід Канади

Служба доставки в Канаді почала надавати знижки жителям тих будинків і приміщень, у яких достатньо широкі проходи та коридори. Достатність простору зменшує рівень травматизму серед працівників, скорочує час та підвищує ефективність доставки, і це є економічно вигідним для кур'єрської служби.

Де застосовують:

- Широкий ліфт.
- Широкі автоматичні розсувні двері для проїзду мами чи тата з дитячим візком або людини, яка пересувається в інвалідному візку.
- Широкі турнікети в метро та в інших громадських місцях є зручними для всіх незалежно від ваги, зросту, наявності широкої валізи, візочка.
- Достатньо простору в кабінеті лікаря, щоб будь-яка людина змогла пройти медогляд.
- Достатньо простору в туалетній кабінці.
- Достатньо широкі проходи в офісних приміщеннях чи банківських установах для безперешкодного пересування різних категорій людей.
- Достатньо простору в магазинах та кафе для клієнтів, які користуються інвалідними візками, а також родин, які хочуть відпочити з маленькими дітьми.

Що Ви можете зробити?

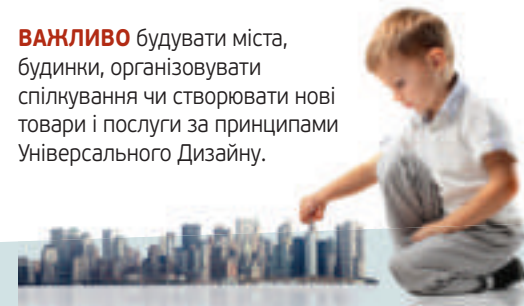
Універсальний Дизайн та Доступність у кожному місті

Що погано	Як покращити
Двері, що крутяться (наприклад, у супермаркеті), при цьому відсутній додатковий доступний вхід.	Поставити двері, доступні для всіх. Наприклад, у супермаркеті це можуть бути двері, що розсуваються автоматично.
Підйом із крутим кутом нахилу (помилково називають пандусом).	Зробити правильний кут нахилу пандусу (1:12) та додати поручні хоча б з одного боку. Тим не менш, краще рішення – будувати один плаский вхід для всіх, без сегрегації.
Розміщення автомобілів на пішохідній частині.	Зробити окремий паркінг для автомобілів у місті та заборонити паркування автомобілів на тротуарах. У пішоходів має бути достатньо місця для проходу.
Високі стійки у магазинах, аптеках, кіосках, банках тощо.	Зробити декілька стійок різної висоти.
Відсутність громадського туалету або його недоступність для всіх.	Зробити громадський туалет доступним, таким, що враховує потреби людей з різними функціональними порушеннями (універсальна туалетна кабінка).
Відсутність інформаційних табло, номерів будинків, назв вулиць чи надписи малими літерами, нечитабельним шрифтом або без пояснювальних піктограм.	Забезпечити вулиці інформаційними табличками та іншими вказівниками, де інформація дублюється за допомогою піктограм, а також подана читабельним шрифтом великого розміру. Це значно полегшить орієнтування в місті, особливо туристам.
Високі сходи в громадському транспорті та невідповідність висоти транспорту висоті зупинок.	Упроваджувати низькопольний транспорт, зручний для різних категорій громадян (вагітних жінок, людей похилого віку, дітей, людей в інвалідному візку чи з іншими функціональними порушеннями). Також будувати доступні зупинки транспорту.
Громадські приймальні у приміщеннях без ліфтів.	Перенести громадські приймальні на доступні поверхи, позначити інформаційними вказівниками.
Відсутність інформаційних табличок на дверях (стінах) у державних і комерційних установах.	Інформувати громадян доступною та зрозумілою мовою (дублювання написів шрифтом Брайля тощо).

В Україні лише 4%

усіх споруд є архітектурно доступними. Серед них є декілька об'єктів, які враховують усі сім принципів Універсального Дизайну. Зокрема, це термінал «D» Міжнародного аеропорту Бориспіль (Київ).

ВАЖЛИВО будувати міста, будинки, організовувати спілкування чи створювати нові товари і послуги за принципами Універсального Дизайну.





Впровадження принципів Універсального Дизайну можливе лише з моменту **проектуювання об'єктів та запровадження послуги**. А що робити, коли вже наявна інфраструктура, послуги і комунікації є недоступними для всіх? У цьому разі доречно застосувати **принципи розумного пристосування і доступності**.

Універсальний Дизайн

Принципи Універсального Дизайну можна реалізувати **лише на етапі проектування** будівлі, послуги, речі, товару, обладнання тощо. Наприклад, із самого початку спроектувати відсутність сходів на вході, наявність широких проходів, ліфтів, інтуїтивну навігацію тощо.

Універсальний Дизайн довів свою **економічну ефективність**: такі приміщення користуються більшим попитом серед всього населення. Вартість проекту на етапі будівництва **може зрости на незначні 1-2%** або не збільшитися взагалі (наприклад, замість двох входів – зі сходами і пологим заїздом, буде утворюватися один вхід для всіх).

Концепція Універсального Дизайну передбачає створення **безбар'єрного, гармонійного середовища** для всіх, у тому числі вразливих категорій громадян без їхньої сегрегації.

Універсальний Дизайн передбачає дублювання книжок в аудіоформаті, щоб кожна людина, особливо з пониженим зором, могла ознайомитися з ними.

Застосування принципів Універсального Дизайну в навчальному процесі сприяє розвитку інклюзивної освіти, що передбачає фізичну доступність усіх приміщень, онлайн-трансляцію уроків, гнучкість у викладанні тощо.

Універсальний Дизайн передбачає створення доступного, безпечного та комфортного середовища, де кожна людина може орієнтуватися і пересуватися самостійно, без допомоги інших.

Доступність та Розумне пристосування

Фізично недоступну будівлю **можна адаптувати** і зробити доступною за допомогою різноманітних пристосувань, як-от пандус, ліфт, розширення проходу тощо, однак при цьому неможливо реалізувати принципи Універсального Дизайну в повному обсязі.

Очевидно, що деякі об'єкти, які вже збудовані, майже неможливо зробити фізично доступними (нафе, які розташовані в підвальних приміщеннях зі сходами) або **вартість перебудови** для забезпечення їх повної доступності є досить високою (наприклад, добудова ліфта в школі). У багатьох країнах шукають альтернативні шляхи задля забезпечення доступності об'єктів громадського призначення (музеї, історичні місця), застосовуючи розумне пристосування.

Концепція доступності спрямована на **усунення штучно створених бар'єрів для маломобільних груп населення**.

Деякі книжки випускаються спеціально для людей, які не бачуть, і мають шрифт Брайля. Таким чином, книги стають доступними для прочитання цими людьми. Однак, шрифт Брайля не є універсальним шрифтом – економічно вигідніше і швидше реалізувати принцип 2 Універсального Дизайну (гнучкість), що передбачає дублювання книг в аудіоформаті, використання комп'ютерних програм перекладу тексту в аудіоформат.

Щоб зробити доступними для усіх людей школи та університети (за відсутності можливості їх повної реновації/перебудови), рекомендується побудова пандусу, переведення груп, де навчаються студенти з інвалідністю, на доступні поверхи тощо.

Що Ви можете зробити?



Громадський простір та зони відпочинку мають бути облаштовані для всіх груп громадян.



Подібний пандус є варіантом створення доступності у вже побудованих будівлях. Зверніть увагу на те, що зліва від людини наявні поручні.



Часто різні пристосування для забезпечення доступності виглядають неестетично, а також не є повністю функціональними та безпечними. Треба стежити, щоб кут нахилу був не більше 1:12, а також були поручні. Такі пристосування виправдані лише у вже збудованих недоступних об'єктах. У нових будівлях має бути один плавний вхід, доступний для кожної людини.



Високий бордюр є незручним і небезпечним для батьків з дітьми у візку та зовсім недоступним для людей, які пересуваються містом в інвалідних візках.



Якщо Ви – політик або представник місцевої влади

Універсальний Дизайн стосується кожної людини. Однак на державному рівні це питання зараз розглядають виключно через призму створення доступності – в першу чергу для людей з інвалідністю як найбільш уразливої групи населення.

Відносно статтю 9 **Конвенції ООН про права людей з інвалідністю**, в Україні має бути **забезпечена доступність (архітектурна, транспортна, інформаційна)** та усунені бар'єри до реалізації людиною власних прав.

Відповідно до зазначеної Конвенції, «...інвалідність є результатом взаємодії, що відбувається між людьми, які мають порушення здоров'я, і відносницькими та середовищними бар'єрами та заважає повній та ефективній участі таких людей у житті суспільства нарівні з іншими».

Таким чином, інвалідність розглядається як поняття соціальне, а не виключно медичне. **Якщо усунути перешкоди**, то людина зможе вести незалежний спосіб життя, отримати освіту, влаштуватися на роботу, займатись спортом, подорожувати, скористатися послугами лікарень, банків, магазинів тощо.

Що Ви можете зробити вже сьогодні:

- Подбати про безпечні та нормативні пандуси, а ще краще – про один плаский вхід для всіх. Пандуси часто збудовані з порушеннями і тому не створюють доступності, а також псують естетичний вигляд будівлі та дискримінують певну категорію людей, пропонуючи їм окремий вхід. Треба уникати пандусів там, де це можливо, і будувати один плаский вхід для всіх, без сходів. Де неможливо, будувати пандус з урахуванням зовнішнього вигляду будівлі та з дотриманням норм доступності (кут нахилу 1:12, наявність поручнів).
- Ставитися з повагою до прав людей. Так, кнопка виклику не є вирішенням проблеми доступності. Кожна людина повинна мати можливість самостійно потрапити в будівлю, без виклику служби супроводу.
- Забезпечити архітектурну доступність у Вашому місті, безпечне середовище для всіх, доступний транспорт, надання якісних послуг в різних сферах. Не гарантуйте особливих умов спеціальним групам, як-от людям з інвалідністю, пенсіонерам, дітям тощо. Економічно вигідніше створювати єдиний зручний простір для всіх.
- Бути готовими до рішучих дій. Будівлі та послуги мають бути однаково доступними для всіх.

Протестуйте на собі, що таке фізична доступність. Для цього Вам потрібно:

- Спуститися сходами в підземний перехід із дитячим візочком.
- Сісти в інвалідний візок і доїхати до місця роботи без сторонньої допомоги.
- Зав'язати собі очі та пройтися людною вулицею, забудованою торговельними точками та з припаркованими на тротуарах автомобілями.
- Попросити свою бабусю чи дідуся доїхати громадським транспортом до банківської установи.

Що Ви можете зробити?



Громадський транспорт повинен мати вхід, доступний для всіх. Ідеальний варіант – вхід на рівні землі. Якщо це неможливо, то слід застосовувати відкидну рампу.



Зручна зупинка та комфортний громадський транспорт, який рухається за розкладом та виділеною смугою; це звільняє місто від заторів, оскільки час проїзду стає передбачуваним для користувачів.



На кожній станції метро у м. Ліон, Франція, окрім стандартних сходів, є ліфт, який веде на вулицю. Таким чином, метро стає доступним для всіх – людей похилого віку, осіб в інвалідному візку, батьків з дітьми у візку та інших.



Львівський трамвай «Електрон» має спеціально призначені місця для людей, які пересуваються за допомогою візка, а також вертикальні поручні, що зручні для дітей та людей низького зросту. Також трамвай обладнаний кнопкою виклику водія на зупинках, нижчих за рівень підлоги трамваю, – для використання відкидної рампи.



Якщо Ви надаєте транспортні послуги

«...На вокзалі яюсь бачила, як одна бабуся підставляла відро, щоб піднятись у вагон поїзда».

Лариса Байда, Національна асамблея інвалідів України

МІСЬКИЙ ТРАНСПОРТ

Широкі турнікети, проходи, двері, що однаково зручні для всіх і, зокрема, для пасажирів з великими сумками, батьків з дитячими візочками, людей, які пересуваються за допомогою інвалідного візка. Однак недостатньо закупити низькопольні автобуси чи вагони в метро, обладнані для людей у візках, якщо зупинки недоступні або заставлені автомобілями, а в метро відсутні ліфти.

Що Ви можете зробити вже сьогодні:

- Використовувати виключно низькопольний громадський транспорт. За неможливості повного оновлення автопарку, помічати низькопольний транспорт міжнародним символом доступності  та інформувати пасажирів про доступні маршрути.
- Обладнати зупинки відповідно до державних будівельних норм, щоб висота відповідала низькопольному транспорту.
- Обладнати зупинки відповідним маркуванням, електронним табло, що інформує пасажирів про прибуття транспорту.
- Стежити, щоб зону зупинок не загромождали автомобілі.
- Збільшити ширину проходу між турнікетами в метро, урахувавши, що в метро пропускна спроможність чотирьох широких турнікетів вища, аніж п'яти вузьких.
- Створювати доступні вказівники для користувачів транспорту, дублювати інформацію різними мовами, а візуальну інформацію, за можливістю, супроводжувати звуковою.
- Забезпечити пасажирів можливістю через Інтернет проглядати розклад руху громадського транспорту за маршрутом. Дотримуватися заявленого розкладу.

ЗАЛІЗНИЧНИЙ ТРАНСПОРТ

Лише 19 вагонів, в кожному з яких є одне обладнане купе для людини з інвалідністю, курсують по всій Україні.

Що Ви можете зробити вже сьогодні:

- Забезпечити кожний залізничний вагон салонним візком.
- Навчити персонал надавати допомогу у переміщенні пасажирів, який пересувається в інвалідному візку.
- Облаштувати підйомники на вокзалі, щоб пасажир вільно і, головне, безпечно міг потрапити у вагон, причому не тільки людина в інвалідному візку, а будь-який пасажир з важкими речами чи літня людина. Ці підйомні механізми повинні бути не лише на ключових вузлах, а на кожній станції. На майбутнє – використовувати виключно низькопольний транспорт та доступні платформи.
- Слідкувати за культурою спілкування обслуговуючого персоналу, щоб до кожного пасажирів ставилися з повагою і були готові прийти на допомогу.
- Запровадити чітку і зрозумілу систему, за якою людина з інвалідністю може звернутися за наданням супроводу під час користування залізничним, авіаційним, міським транспортом.
- Створювати прості й доступні інструкції щодо порядку дій, починаючи від купівлі квитка та закінчуючи отриманням супроводу після приїзду на станцію призначення.
- Плануючи розклад руху поїздів, урахувати, що серед пасажирів може бути і людина на візку, і людина з порушеннями зору або слуху тощо.
- Забезпечити функціонування туалетів на всіх залізничних станціях для маломобільних груп населення, у тому числі пасажирів, які відвідують туалет з великогабаритними сумками тощо.

Важливо: не заносити людину у вагон, а створити їй можливість потрапити туди самостійно, без сторонньої допомоги.

Що Ви можете зробити?



Наявність касових вікон різного рівня робить зручним отримання банківських послуг для всіх незалежно від зросту та функціональних обмежень.



Різні категорії людей стануть Вашими клієнтами, якщо зможуть потрапити до будівлі, щоб скористатися послугою.



На паркувальному майданчику має бути передбачено 10% місць для людей з інвалідністю.



Візок у супермаркеті дозволяє і дитину катати, і продукти вибирати, і важку сумку не носити. Наявність мультифункціонального візка відповідає другому принципу Універсального Дизайну – гнучкість використання.



Дитячий куточок дозволяє зайняти дітей, поки дорослі вирішують свої справи в банку та в інших установах. Це відповідає першому принципу Універсального Дизайну – рівність та доступність використання середовища.



Якщо Ви – власник кафе, магазину, банку, готелю, розважального центру, аптеки

Інвестиція в Універсальний Дизайн сьогодні – це зростання кількості клієнтів і збільшення прибутку завтра.

- Усі люди повинні мати можливість випити каву в кав'ярні, відкрити депозит чи оплатити рахунки в банку, відвідати кінотеатр або зіграти на більярді в центрі відпочинку тощо. Відсутність перешкод на їхньому шляху створює рівні можливості для всіх.
- Батьки з малолітніми дітьми очікують, що зможуть потрапити до будівлі разом із дитячим візком, залишити дитину в спеціальному ігровому куточку тощо. Мають бути створені умови для такої категорії клієнтів, які у всьому світі визнаються одними з найбільш платоспроможних.
- Люди з інвалідністю можуть бути Вашими клієнтами, якщо для цього створено умови.

Усі люди незалежно від особливостей, сімейного статусу тощо можуть бути Вашими клієнтами, якщо Ви подбали про створення належних умов. Подумайте, чи кожен може скористатися послугами Вашого бізнесу або навіть просто потрапити до будівлі?

Сходи, вузькі коридори, недоступне приміщення, відсутність вказівників, недружній сервіс – усе це не сприяє залученню клієнтів.


Половинчасті рішення також не сприяють універсальності та доступності послуг. Наприклад, у деяких банках є спеціальні ігрові зони для дітей, однак при цьому мама-клієнт не може потрапити до будівлі з дитиною у візку через наявність сходів і відсутність плаского входу чи пандусу.

У розвинених країнах, як-от у Швеції, час від часу проходять кампанії, що закликають до бойкотування закладів, які не є доступними для всіх, а отже, порушують права частини громадян. З розвитком громадянського суспільства в Україні ця практика може також набути поширення.

Неприйнятно брати з клієнтів більше грошей за надані послуги через наявність у них інвалідності. Люди з інвалідністю такі самі клієнти, як і інші.

Що Ви можете зробити вже сьогодні:

Кожна людина незалежно від фізичних особливостей є потенційним клієнтом, тому у Ваших силах:

- Усунути бар'єри при вході, за можливість прибрати сходи або забезпечити пандус, збільшити простір перед входом. Вхід повинен бути розташований на пласкій, твердій, неслизькій поверхні.
- Подбати, щоб двері мали ручки важільного типу, які не потрібно крутити чи стискати долонею.
- Подбати про паркінг для клієнтів, у тому числі про окремі місця для людей з інвалідністю (як мінімум, 10% від загальної кількості).
- Організувати дитячу зону для клієнтів з дітьми.
- Друкувати меню чи будь-яку іншу інформацію для клієнтів великим шрифтом (не менше 14-го кеглю).
- Обладнати доступний туалет – універсальну кабінку. У кабінці зробити зону для сповивання немовлят.
- Застосовувати логотип з міжнародним символом доступності  та надписи шрифтом Брайля чи великими літерами.
- Подбати про аудіосупровід матеріалів для зчитування людьми з порушенням зору.
- Забезпечити можливість ознайомитися з переліком послуг, меню та іншою інформацією на веб-сайті.

Що Ви можете зробити?



Оцінюйте працівника за його професіоналізм, а не за віком, статтю чи наявністю інвалідності.

Доступний вхід в офісне приміщення не створює штучних бар'єрів для клієнтів та працівників з функціональними обмеженнями.



АДАПТОВАНЕ РОБОЧЕ МІСЦЕ МЕНЕДЖЕРА

- РЕГУЛЬОВАНИЙ ПО ВИСОТІ СТИЛ
- ВІЛЬНИЙ ПРОСТІР 1500*900 мм
- ПОРУЧНІ
- ТАКТИЛЬНІ МАРКЕРИ

Інструкція Ощадбанку для адаптації робочого місця менеджера, який має деякі функціональні порушення, для роботи з клієнтами установи.



Якщо Ви – роботодавець

Гнучкі та комфортні умови праці, доступні офісні приміщення мотивують працівників, а також приваблюють нові категорії клієнтів.

Переваги застосування принципів Універсального Дизайну під час проектування офісних приміщень та забезпечення гнучких умов праці:

- Відсутність штучних бар'єрів дозволяє людині з інвалідністю працювати на рівних з іншими.
- Безпечні та зручні умови праці, а також гнучкість робочого часу, створює необхідний комфорт для роботи вагітній жінці.
- Працівник, який отримав тимчасову травму, завдяки доступному та безпечному офісному середовищу може з певного часу працювати в офісі.
- Батьки, які мають малолітніх дітей, можуть суміщати сімейні обов'язки та працювати в деякі години поза офісом.

Що Ви можете зробити вже сьогодні:

- Зробити послуги універсальними (щонайменше – доступними) для всіх.
- Зробити доступною інформацію про послуги та вакансії (формат, шрифт і т. д.).
- Забезпечити фізичну доступність приміщення – як для працівників, так і для відвідувачів.
- Бути відкритим для прийому на роботу працівників з різними особливостями (вік, стать, інвалідність, сексуальна орієнтація та ін.)
- Подбати про зручні робочі місця для різних працівників.
- Організувати зону відпочинку.
- Запропонувати гнучкий графік роботи.
- Створити універсальну туалетну кабінку.
- За можливість – створити дитячу зону (із зоною для батьків і немовлят).

Досвід України

У 2011 році аудиторська компанія «Ернст енд Янг» в Україні зайняла перше місце серед компаній з кількістю персоналу від 101 до 1000 осіб у конкурсі «Рівні можливості», організованому проектом Європейського Союзу «Права жінок та дітей в Україні» спільно з Міністерством України у справах сім'ї, молоді та спорту і Міністерством соціальної політики. У 2012 році компанія отримала золоту премію «HR-бренд Україна 2012» за програму Wellness, спрямовану на вирівнювання балансу роботи й особистого життя співробітників і задоволення їхніх емоційних потреб.

Іноземний досвід

Французько-американська хімічна корпорація Dupont, яка також працює у сфері послуг, провела вимірювання показників роботи своїх співробітників з інвалідністю. Таке оцінювання тривало упродовж тридцяти років, починаючи з 1970-х років. За результатами дослідження виявлено, що показники працівників, які мали інвалідність, були або однаковими, або кращими, ніж показники працівників без інвалідності щодо безпеки праці, виконання робочих обов'язків, присутності на роботі та стабільності/плинності кадрів. Про подібні тенденції повідомляли також роботодавці, яких опитували в Австралії, Нідерландах та Великій Британії.

Що Ви можете зробити?



Кожна дитина має право на освіту незалежно від національності, віросповідання чи фізичних обмежень. Освіта повинна бути інклюзивною.



Вхід до школи має бути гласким, без сходів, доступний для всіх учнів, вчителів, батьків.

Інклюзивна освіта означає, що і серед викладачів можуть бути люди з різними фізичними можливостями. Універсальний Дизайн не дискримінує.





Якщо Ви – керівник навчального закладу

«Освіта має бути доступною для всіх. Не треба навчати дітей з інвалідністю вдома, окремо від усього класу. Це може бути зручно вчителям та навчальним закладам, але ніяк не людям з інвалідністю. До того ж це економічно неефективно. Інклюзивна освіта означає рівне ставлення до всіх».

Д-р Ольга Красюкова-Еннс, міжнародний консультант з розробки інклюзивної політики та практики (Канада)

Директорові дитячого садка, школи, ректорові університету слід дбати про те, щоб усі учні та студенти могли навчатися на рівних умовах. В основу концепції інклюзивного навчання покладено ідеологію, що виключає дискримінацію дітей, забезпечує рівноправне ставлення до всіх людей, але поряд з тим створює особливі умови для учнів, які мають у цьому потребу.

Універсальний Дизайн в освіті – це врахування потреб усіх учнів чи студентів при створенні навчального плану, програми, при оцінці знань, під час вибору методів викладання, при розробці архітектурного дизайну школи або університету, бібліотеки, спортивних майданчиків, гуртожитків, веб-сайтів, садових інструкцій та навчальних матеріалів тощо.

Що Ви можете зробити вже сьогодні:

- Бути уважними до особливостей кожної дитини незалежно від її фізичних можливостей чи інтелектуальних здібностей.
- Цінувати людське різноманіття.
- Дбати про архітектурну доступність навчальних закладів (усувати сходи при вході або створювати зручні пандуси, переводити деякі класи на доступні поверхи, дбати про розмітку та універсальний туалет у школі чи університеті тощо).
- Пам'ятати, що простір в класі має заохочувати до навчання.
- Сприяти інформаційній доступності, впроваджувати різні навчальні матеріали (наприклад, аудіопосібники).
- Використовувати різні методи оцінювання знань, зважаючи на особливості учня/студента.

У багатьох випадках не треба робити дорогий ремонт школи, щоб навчати дітей із різними можливостями. Іноді достатньо збудувати пандус на першому поверсі та перенести заняття певних класів на доступний поверх.

Досвід Канади

Університет Манітоби (Канада) розміщувався у старому приміщенні, яке було архітектурно недоступним. Однак саме з нього почався рух людей з інвалідністю за створення доступного середовища в Канаді. Одному студенту не подобалося, що його щоразу заносили на третій поверх. Він створив комітет доступності при університеті. До нього приєдналися інші студенти: вони бойкотували пари, які проводилися в недоступних аудиторіях. Зрештою студенти домоглися реконструкції університету, який став доступним для всіх.

Очікуваний результат – ефективно залучення всіх учнів та студентів як із інвалідністю, так і без неї.

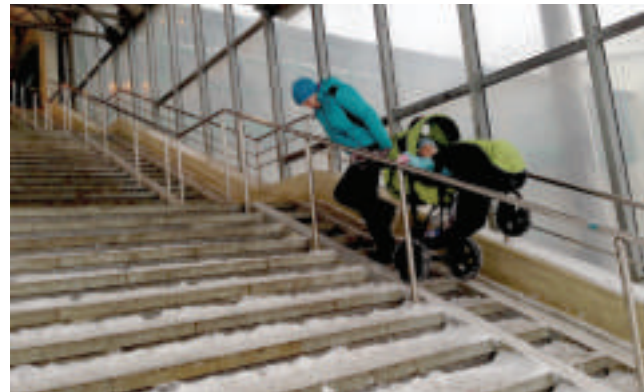
Що Ви можете зробити?



Не дискримінувати людей з інвалідністю: брати в них інтерв'ю, залучати як експертів з різних питань, розказувати про їх спосіб життя та можливості.



Через ЗМІ відстоювати право кожної людини на рівність у використанні публічного простору, користуванні послугами тощо.



Популяризувати найкращий світовий досвід важливо для популяризації принципів Універсального Дизайну та Доступності в Україні. Наприклад, в Парижі на Елісейських полях (на фото зліва) відсутні підземні переходи для перетину вулиці, що є зручним для пішоходів. Недоступні підземні переходи для перетину вулиць (на фото справа) унеможливають пересування людей в інвалідних візках, створюють перешкоди для батьків з дитячими візочками, людей похилого віку та осіб з травмами.



Якщо Ваша професія – журналіст

Універсальний Дизайн сприяє розвитку інклюзивного суспільства, де кожен громадянин може реалізувати свої права на освіту, роботу, пересування містом/вулицею, користування послугами тощо. Обмеження цих прав неприпустиме в демократичному суспільстві. Універсальний Дизайн також передбачає подання інформації у доступній формі для найбільш ефективного сприйняття максимальною кількістю людей.

Для цього:

- Намагайтеся уникати стереотипного зображення людей з інвалідністю, навішування ярликів.
- Бажано писати про людей з різними фізичними та інтелектуальними порушеннями з повагою, без надмірного жалю чи героїзму.
- Вітається подання інформації з огляду на широкий спектр індивідуальних можливостей і здібностей людини (наприклад, для мови ефіру варто використовувати рухомий рядок, прості речення, мінімум термінів або роз'яснювати їх тощо).
- Важливо поважати людське різноманіття, як-от не дискримінувати людей з інвалідністю: брати в них інтерв'ю, залучати як експертів з різних питань, причому не тільки з теми інвалідності.
- У цілому дотримуватися журналістських стандартів та принципів журналістської етики.

Що Ви можете зробити вже сьогодні:

- Урізноманітнювати інформацію: в своїх матеріалах представляти інтереси дітей, людей похилого віку, представників національних громад, людей з інвалідністю тощо.
- Подбати про доступність та зручність студії чи редакції, куди запрошуються експерти. Чи кожна людина може самостійно потрапити в будівлю (відсутність сходів або наявність пандусу, ліфту тощо)? Чи доступна туалетна кімната для всіх категорій громадян?
- Урізноманітнювати коло експертів і за можливістю озвучувати погляди людей, які є різними за віком, освітою, професією, кольором шкіри тощо.
- Структурувати інформацію для полегшення її сприйняття (використання коротких абзаців, підзаголовків тощо), особливо якщо контент розрахований на максимально широке коло читачів/глядачів.
- За можливістю використовувати різні засоби передання інформації: візуальні та звукові. Наприклад, дублювання інформації за допомогою рухомого рядка в ефірі.
- За можливістю забезпечити різне зчитування контенту на веб-сайті, як-от можливість збільшення розміру шрифту, звуковий супровід або зчитування інформації, можливість завантаження тексту у різних форматах.



Ви також можете поширювати інформацію про Універсальний Дизайн у соціальних мережах – для цього скористайтеся хештегом **#УніверсальнийДизайн** на своїй сторінці в Facebook.

Український досвід

Київський журналіст Григорій Мельничук веде власний блог про архітектурну доступність столиці та інших міст України – «Київські проекти: як облаштувати місто» (kievcityproject.livejournal.com). У фокусі його уваги – містобудування, транспорт, туристична привабливість. У своєму блозі Григорій фіксує проблеми доступності в різних районах Києва, пропонує, як можна зробити місто комфортним і доступним для людей з різними можливостями, збирає унікальні знахідки про Універсальний Дизайн у світі тощо. Автор переконаний, що Київ майбутнього твориться сьогодні.

Що Ви можете зробити?

ПРИКЛАД ЕФЕКТИВНОЇ СПІВПРАЦІ МІЖ АКТИВІСТАМИ ТА ВЛАДОЮ МІСТА

У місті Києві недалеко від універмагу «Україна» пішоходи, ризикуючи власним життям і здоров'ям, переходили трамвайні колії навпростець у зв'язку з відсутністю зручного наземного переходу. Щоб потрапити на трамвайну зупинку, людині треба було підніматися сходами через спеціально зведений міст. Більшість людей не користувалися мостом, а обирали швидкий шлях перетину трамвайних колій, хоча це було небезпечно. Щоб запобігти порушенню правил переходу, було покладено каміння, що не зупинило частину людей від переходу в несанкціонованому місці.

Кілька активістів разом із журналістом Григорієм Мельничуком власноруч прибрали каміння й розпочали діалог з міськрадою про створення зручного наземного переходу. У результаті, був зроблений регламентований наземний перехід через трамвайні колії – зі світлофором, пандусом і зеброю.





Якщо Ви – свідомий громадянин

Сталий розвиток держави передбачає створення умов для повноцінної участі всіх людей у громадському, політичному, комерційному та культурному житті. Кожен громадянин незалежно від функціональних обмежень та інших особливостей має право на доступ до інформації, освіти, послуг, роботи, охорону здоров'я, соціальний та правовий захист, зручний транспорт та в цілому на комфортне життєве середовище.

Що Ви можете зробити вже сьогодні:

- Сприяти розвитку інклюзивного суспільства, зокрема заохочувати різних людей представляти свою позицію (дітей, людей з інвалідністю, представників національних громад, пенсіонерів, мешканців різних регіонів України тощо).
- Організовувати безпечний та доступний для всіх громадський простір.
- Створювати нові громадські ініціативи або долучатися до вже існуючих, щоб зробити своє місто зручним і комфортним.
- Подбати про зручність публічної інформації та навігації у своєму місті для комфортного пересування.
- Вимагати від держави доступну транспортну інфраструктуру, в центрі якої – пішохід, потім – громадський транспорт і наприкінці – індивідуальний транспорт.
- Писати побажання в книгах скарг і пропозицій, звертатися до громадських активістів, комерційних установ чи органів державної влади щодо доступності медичних закладів, освітніх, культурних установ та закладів у сфері послуг.

80% випадків травмування серед людей похилого віку у світі відбуваються на сходах через відсутність поручнів, підсвічування або через невідповідність сходів стандартам глибини, ширини, висоти. Усвідомте об'єм витрат у галузі охорони здоров'я через неправильний дизайн, не кажучи вже про втрати здоров'я.

Ви можете зробити свій дім гостинним для всіх.

Для цього підтримайте міжнародний рух «Visit Ability», що виступає за простір, доступний для всіх. Прихильники цього руху намагаються зробити свої домівки доступними та зручними для всіх людей незалежно від їхніх можливостей.

Як зробити свій дім доступним і гостинним для всіх:

- Зробити в'їзд до подвір'я безперешкодним, прибрати бордюри, поставити лавку.
- За можливість, зробити вхід без сходів, а коридори – широкими.
- Подбати про достатній простір для проходження людини через двері (ширина отвору – щонайменше 85 см).
- За можливість зробити туалетну кімнату на першому (доступному) поверсі будинку.
- Усунути зайві речі, що зменшують простір та створюють перешкоди в пересуванні.

Проведіть об'єктивну оцінку власного житла:

Чи зручно Вашій бабусі потрапити до Вашого дому та перебувати у ньому (відсутність сходів при вході, наявність ліфту, зручна туалетна кімната тощо)? Чи може дитина сама включити світло у кімнаті (наявність вмикача на оптимальній висоті)? Чи достатньо простору та місця для людини в інвалідному візку (відкриття дверей в обидві сторони, простір для маневру, відсутність бордюрів тощо)?

Що Ви можете зробити?

Ми всі різні.

Але заслуговуємо на однаково
дружній світ.



Універсальний Дизайн –
світ, зручний для кожного.



Універсальний Дизайн – це просто

Завдяки реалізації принципів Універсального Дизайну ми створюємо рівні можливості для всіх незалежно від фізичних можливостей та особливостей сприйняття світу. Завдяки цьому громади змінюються на краще, а суспільство в цілому стає більш інклюзивним.

Універсальний Дизайн спонукає до продуманого креативу

Універсальний Дизайн поважає людське різноманіття і таким чином створює широкі можливості для розвитку дизайнерської ідеї – зробити річ не тільки естетично та емоційно привабливою для клієнта, а й функціональною та інклюзивною. Цей підхід передбачає, що дизайнер спочатку думає про людину, про її можливості та обмеження під час користування об'єктом, а потім додає креативні елементи. Дуже часто дизайнери включають майбутніх користувачів у процес проектування та проміжного тестування запропонованих рішень ще на етапі, коли все можна змінити. Адже дизайн має сенс тільки тоді, коли він служить людям: якщо ми не можемо користуватися середовищем, продуктом чи послугою, такий дизайн не потрібний.

Універсальний Дизайн – це економічно вигідно

Універсальний Дизайн повною мірою можливий лише на етапі проектування. Економічно вигідніше з самого початку враховувати сім принципів Універсального Дизайну, аніж виправляти, добудовувати чи переглядувати вже збудований об'єкт. При такому підході вартість об'єкта зростає лише на 1–2% або не збільшується зовсім. У західних країнах, наприклад у Канаді, багатоквартирні будинки, збудовані за принципами Універсального Дизайну, мають більший попит серед покупців і коштують дорожче.

У найближчі 20–30 років світ зміниться:

- У 2001 році 23% населення України було старшим за 55 років, до 2026 року ця кількість збільшиться до 35%.
- До 2021 року кількість людей, старших за 80 років, збільшиться на дві третини.
- До 2050 року на кожну людину, старшу 65 років, припадатиме тільки дві людини у віці до 18 років (1:6 на сьогодні).
- Протягом кількох наступних десятиліть у Європі значно зменшиться кількість людей, які зможуть допомагати людям похилого віку та доглядати за ними.
- Зросте кількість людей з фізичними, розумовими і ментальними порушеннями.
- Зросте тривалість життя людей з особливо важкими або численними ураженнями.

Кожна людина сьогодні проходить різні етапи життєвого циклу, а отже, потребує зручного й безпечного середовища, розширення видів та поліпшення якості послуг.

І наостанок:

- Перед тим, як починати щось робити, подумайте про людей, які користуватимуться Вашим товаром, послугою, інфраструктурою, інформацією.
- Усвідомте, що Універсальний Дизайн стосується усіх. Кожен із нас хоча б раз у житті мав тимчасову інвалідність (фізична травма, незнання мови за кордоном) чи був маломобільним (вмикач чи полиці з іграшками на недоступній для дитини висоті).
- Не обмежуйтеся стандартами, розширюйте своє бачення світу та середовища – Універсальний Дизайн спонукає знайти краще рішення, підійти більш гнучко до організації середовища й надання послуг.
- Потреба людей у доступному та безпечному середовищі, рівності прав і можливостей є фундаментальною та не має порушуватися.

